

Ревизија
сврсисходности
пословања

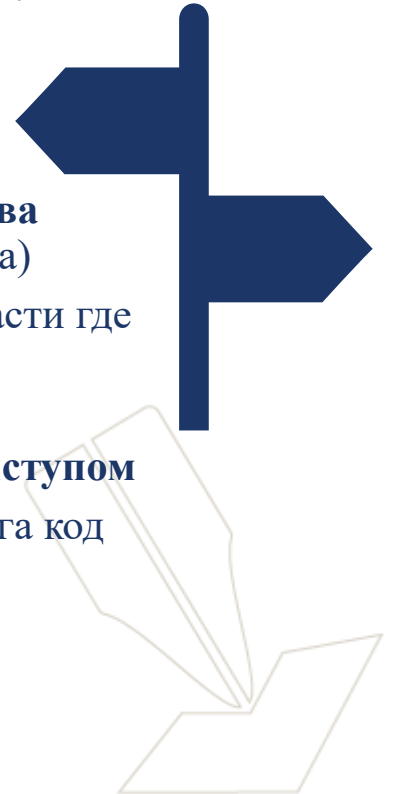

Стипендирање
студената
из буџета
Републике
Србије

Избор теме

- Успешни и талентовани студенти, са изузетним постигнућима, представљају **потенцијал** за развој земље и друштва
  - стипендирање таквих студената представља вид финансијске подршке
- Из буџета РС у просеку је издвајано око **2 милијарде динара годишње**, за стипендирање преко **11 хиљада студената годишње**
  - у три посматране школске године, односно 2018/19, 2019/20. и 2020/21.
- Разлози за избор теме:**
  - број и износи стипендија су у порасту, **о ефектима се слабо извештава** (углавном се своди на број додељених стипендија и утрошена средства)
  - постоји ризик од тога да се **значајан део стипендија усмерава** у области где је присутан **вишак кадрова на тржишту рада**
  - велики број давалаца и корисника, као и различите врсте и износи стипендија указују на **потребу за системским и координисаним приступом**
  - потреба за унапређењем критеријума** за доделу стипендија, пре свега код студената из осетљивих друштвених група

Циљ ревизије

- ↓ **Кључни циљ ревизије** – оценити да ли постоји простор за унапређење процеса стипендирања студената из буџета РС, као и за развој критеријума за доделу стипендија студентима
- ↓ Да бисмо постигли циљ ревизије формулисали смо **три ревизијска питања:**

1

На који начин се спроводе конкурси за доделу стипендија студентима?

2

Да ли су успостављени адекватни критеријуми за доделу стипендија студентима?

3

У којој мери се остварују ефекти стипендирања студената?

Обухват ревизије

↓ СУБЈЕКТИ РЕВИЗИЈЕ

- ↓ **Министарство просвете, науке и технолошког развоја** (додељивало је стипендије у области студентског стандарда)
- ↓ **Министарство омладине и спорта** (додељивало је стипендије у области омладине, кроз Фонд за младе таленте Републике Србије)

↓ ФОКУС РЕВИЗИЈЕ

- ↓ **студентске стипендије и стипендије за изузетно надарене студенте** (област *студентски стандард*) – око 80% стипендија и половина средстава
- ↓ **стипендије за младе таленте у земљи и стипендије за младе таленте у иностранству** (област *омладина*) – око 15% стипендија и трећина средстава
- ↓ школске 2018/19, 2019/20. и 2020/21. година

Закључак 1. Постојећи начин стипендирања није довољно ефикасан у спречавању појаве да студенти примају више од једне стипендије из републичког буџета за исту школску годину

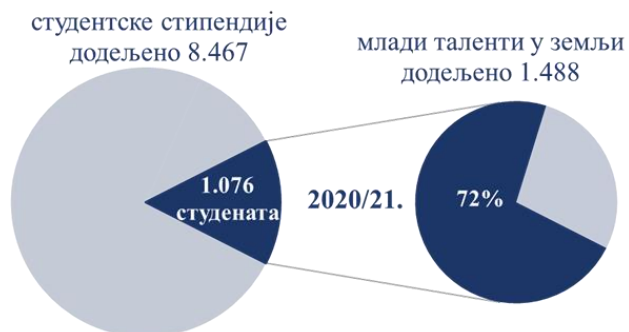
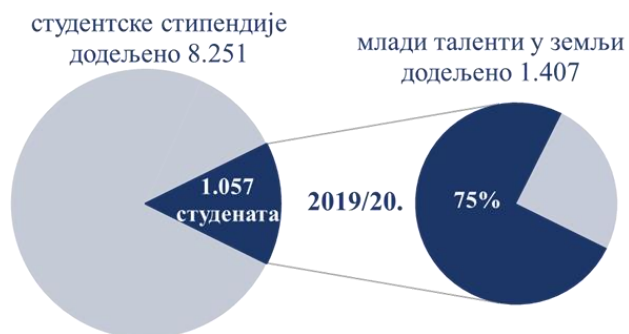
↓ Један од циљева финансирања образовања јесте **унапређење доступности образовања**

- ↓ када су стипендије доступније већем броју студената, то доприноси и већој доступности студија
- ↓ предвиђене су одредбе (у прописима и у уговорима о стипендијама), које не дозвољавају да студенти примају истовремено, односно за исту школску годину, две или више стипендија из буџета РС

Налаз 1.1. Након студентске стипендије, око 1.000 студената годишње примало је и стипендију за младе таленте у земљи иако није дозвољено примати више стипендија из буџета Републике Србије за исту школску годину

Иста школска година, исти буџет, различита министарства

- Министарство просвете, студентске стипендије, 10 рата по 8.400 динара
- Министарство омладине, стипендије за младе таленте у земљи, 10 рата по 30.000 динара

Министарство омладине расписивало је конкурсе знатно касније него Министарство просвете

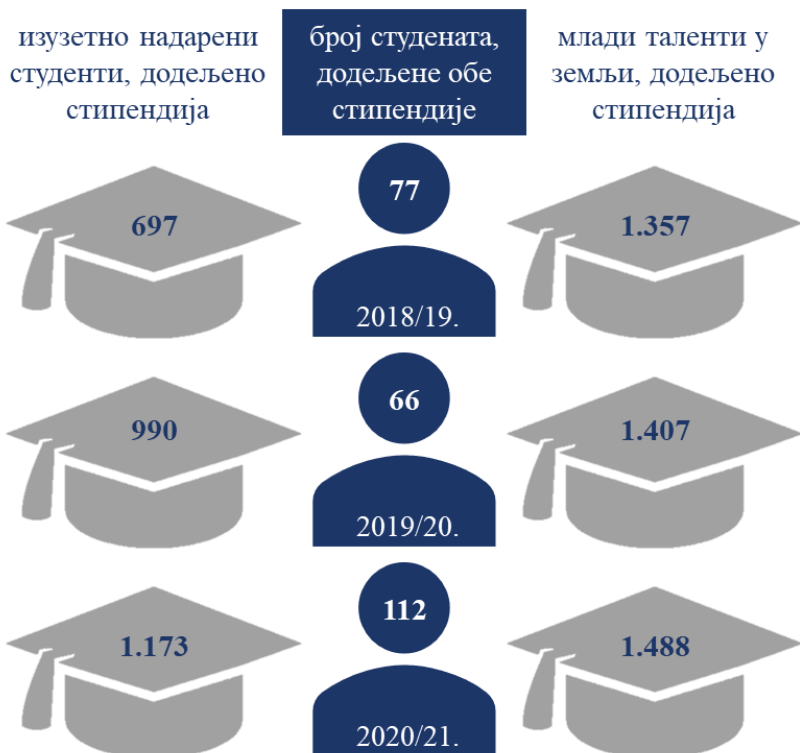
Министарство просвете није захтевало повраћај исплаћених студентских стипендија

Непостојање јединственог регистра стипендија додељених студентима

Налаз 1.2. Око 9% корисника стипендије за изузетно надарене студенте примало је и стипендију за младе таленте у земљи иако није дозвољено истовремено примати више стипендија из републичког буџета

- Иста школска година, исти буџет, различита министарства
  - Министарство просвете, стипендије за изузетно надарене студенте, 12 рата по 24.000 динара
  - Министарство омладине, стипендије за младе таленте у земљи, 10 рата по 30.000 динара
- Узроци идентични као у налазу 1.1, само друга врста стипендија
- Смањена могућност да већи број студената прими неку од стипендија

Закључак 2. Осетљиве друштвене групе и приоритетне области за друштво нису у довољној мери препознате при додели појединих врста стипендија студентима

- ↓ Националне стратегије, које се односе на омладинску политику и систем образовања, указују на потребу да се пружи **посебна подршка** за:
  - ↓ студенте из **осетљивих друштвених група**
  - ↓ студенте који се образују у **приоритетним областима за друштво** (потребе тржишта рада и дугорочног развоја земље)

Налаз 2.1. Блажи услови и критеријуми за доделу студентских стипендија студентима из осетљивих друштвених група нису јасно дефинисани, притом положај студената из материјално угрожених породица није ни узет у обзир

↓ Прописима је предвиђено **9 осетљивих друштвених група**

- ↓ студенти из материјално угрожених породица, без родитељског старања, из једнородитељске породице, Роми, са инвалидитетом, са хроничним болестима, којима су родитељи нестали или киднаповани на КиМ и у бившој СФРЈ, избеглице и расељени, повратници по споразуму о реадмисији и депортовани

↓ Предвиђена је и **примена блажих услова и критеријума** за доделу студентских стипендија студентима из осетљивих друштвених група

- ↓ не морају да имају положене све испите и просек најмање 9,00

↓ У конкурсима, Министарство просвете **није предвидело осетљиву друштвену групу** – студенти из материјално угрожених породица

- ↓ нпр. код студентских кредита предвиђени су бодови који уважавају материјални положај студената

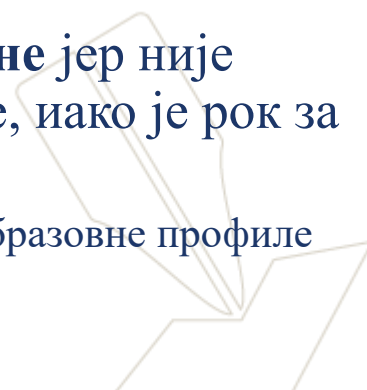
↓ У конкурсима, Министарство просвете за одређене осетљиве друштвене групе **поставило је захтевније услове** од прописаних

- ↓ као и остали студенти, потребно је да имају положене све испите и просек најмање 9,00
- ↓ блажи услови и критеријуми предвиђени су за 3 осетљиве друштвене групе (студенти без родитељског старања, са инвалидитетом и Роми)

Налаз 2.2. Није успостављено радно тело за утврђивање приоритетних области за друштво, иако је рок био до 2020. године, услед чега је изостала основа за усмеравање стипендија ка студентима који се образују у тим областима

- ↓ У складу са националним стратегијама, **повећање релевантности образовања**, подразумева усмеравање финансијских средстава ка приоритетним областима за друштво
  - ↓ очекивање да су успостављени критеријуми који **усмеравају стипендије ка приоритетним областима за друштво** (потребне тржишта рада и дугорочног развоја земље)
- ↓ **Критеријуми нису успостављени** код студентских стипендија, стипендија за изузетно надарене студенте и стипендија за младе таленте, које чине око 95% додељених стипендија и око 80% издвојених средстава
  - ↓ у одређеном облику постоје код стипендија докторандима у области науке и стипендија за недостајућа занимања у области просвете
- ↓ **Приоритетне области за друштво нису јасно дефинисане** јер није успостављено радно тело задужено за њихово утврђивање, иако је рок за успостављање тела био до 2020. године
  - ↓ присутан ризик од тога да се значајан део стипендија усмерава у образовне профиле који су вишак на тржишту рада

Закључак 3. Нису у потпуности успостављени одговарајући механизми за праћење ефеката стипендирања изузетно надарених студената и младих талената

- ↓ Националне стратегије, које се односе на омладинску политику и систем образовања, указују на **потребу задржавања у земљи надарених и талентованих високообразованих кадрова**
  - ↓ како би своја знања и вештине уложили у друштвени, економски и културни напредак земље
  - ↓ стипендије могу бити један од инструмената за задржавање надарених и талентованих студената у Републици Србији
  - ↓ постоје **посебне стипендије за изузетно надарене студенте и младе таленте**, које су већег износа од студентских стипендија

Налаз 3.1. Министарство просвете није предвидело механизам задржавања и праћења останка у земљи након завршених студија за кориснике стипендија за изузетно надарене студенте

- ↓ Министарство омладине у уговорима о стипендирању младих талената предвидело обавезу да студенти по завршетку студија заснују радни однос 5 година у земљи или буду евидентирани 3 године код НСЗ
  - ↓ стипендисти могу да раскину уговор и запосле се у иностранству, уз обавезу повраћаја примљене стипендије
- ↓ Министарство просвете у уговорима о стипендијама за изузетно надарене студенте није предвидело обавезу останка у земљи након завршених студија за кориснике стипендије
  - ↓ стипендије за изузетно надарене студенте (12 рата по 24 хиљаде динара) по износу врло су сличне стипендијама за младе таленте у земљи (10 рата по 30 хиљада динара)
  - ↓ стипендије за изузетно надарене студенте могу се примати и до 6 година у континуитету, док стипендије за младе таленте у земљи могу максимално 2 године
- ↓ Министарство просвете у уговорима о стипендирању докторанада у области науке предвидело је обавезу останка у земљи за стипендисте, након завршетка студија, онолико времена колико су примали стипендију

Налаз 3.2. Министарство омладине успоставило је механизам задржавања у земљи по завршетку студија за кориснике стипендија за младе таленте, али останак стипендиста у земљи не прати у довољној мери

- ↓ Министарство омладине у уговорима о стипендирању младих талената предвидело обавезу да студенти по завршетку студија заснују радни однос 5 година у земљи или буду евидентирани 3 године код НСЗ
  - ↓ корисници стипендије у обавези су да доставе доказ о завршетку студија, једном годишње да доставе доказ о академском или радно-правном статусу, као и да доставе доказ о испуњењу обавезе у року од 30 дана
  - ↓ уколико не испуне обавезу, предвиђен је раскид уговора и повраћај стипендије
- ↓ Министарство омладине води евиденцију (у екселу) за преко 13 хиљада младих талената (у земљи и у иностранству) и преко 20 хиљада додељених стипендија. Притом, **за већину студената нема податке о испуњењу уговорне обавезе** или постојећи подаци нису ажурирани
  - ↓ студенти нису достављали потребне доказе
  - ↓ немогућност аутоматског повезивања са подацима ЦРОСО и НСЗ
  - ↓ у недостатку тачних података нису покретани раскиди уговора

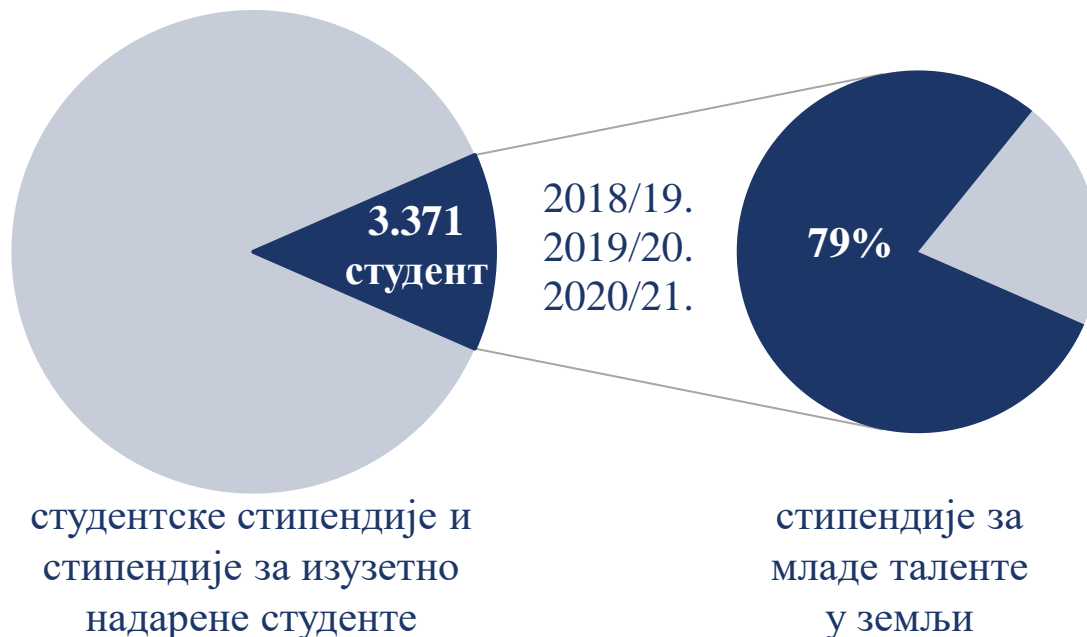

Министарство просвете и Министарство омладине пропуштају прилику да стипендирају већи број студената из буџета Републике Србије јер постојећи начин доделе и праћења стипендија није довољно ефикасан

У посматраном периоду, укупно 3.371 студент добио је стипендије оба министарства за исту школску годину

Министарство просвете
доделило 28.168 стипендија

Министарство омладине
доделило 4.252 стипендије

Накнадни догађаји

↓ Измене и допуне **Закона о министарствима** из октобра 2022.

- ↓ Министарство просвете, науке и технолошког развоја наставља рад као Министарство просвете
- ↓ Министарство науке, технолошког развоја и иновација преузима од Министарства омладине и спорта надлежности у области подршке младим талентима

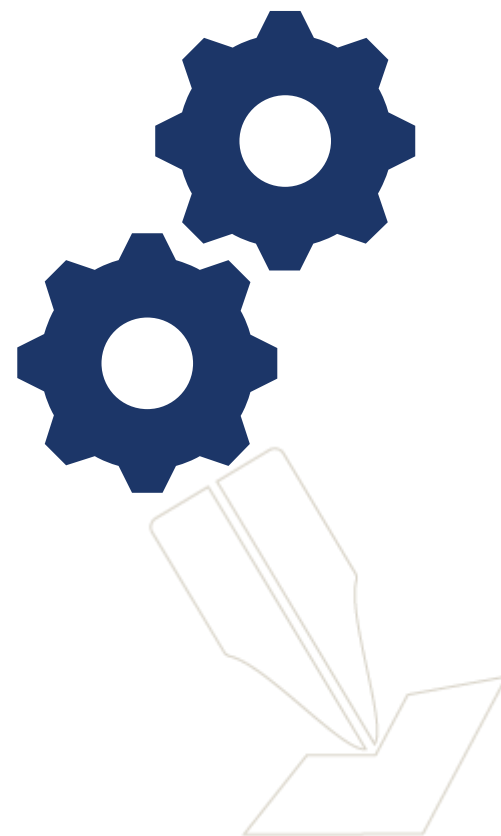
Препоруке ДРИ

↓ Министарству просвете

- ↓ да предузима неопходне мере када студент за исту школску годину прима другу стипендију из буџета Републике Србије
- ↓ да покрене иницијативу за успостављање јединственог регистра стипендија, као и радног тела за утврђивање приоритетних области друштва
- ↓ да прилагоди услове конкурса и унапреди критеријуме за доделу студентских стипендија студентима из осетљивих друштвених група

↓ Министарству науке, технолошког развоја и иновација

- ↓ да конкурсе за доделу стипендија младим талентима у земљи спроводи раније
- ↓ да потпуније и ажурније прати испуњење обавеза стипендираних младих талената

Министарство просвете и Министарство омладине пропуштају прилику да стипендирају већи број студената из буџета Републике Србије јер постојећи начин доделе и праћења стипендија није довољно ефикасан

Успешни и талентовани студенти представљају потенцијал за развој земље и друштва, стога је важно пружити им подршку током студија, а један од видова те подршке јесу стипендије из буџета Републике Србије. Министарство просвете и Министарство омладине за школску 2018/19, 2019/20. и 2020/21. годину у просеку су издавали око две милијарде динара и стипендирали преко 11 хиљада студената годишње.

Износ средстава и број додељених стипендија студентима растао је из године у годину, али се о ефектима недовољно извештавало. Постоји ризик од тога да се значајан део стипендија студентима усмерава у области где је присутан вишак кадрова на тржишту рада. Велики број давалаца и корисника стипендија, као и различите врсте и износи стипендија, указују на потребу успостављања системског и координисаног приступа приликом њихове доделе. Поред тога, постоји потреба за унапређењем критеријума за доделу стипендија студентима из осетљивих друштвених група.

Постојећи начин стипендирања није довољно ефикасан у спречавању појаве да студенти примају више од једне стипендије из републичког буџета за исту школску годину. Након студентске стипендије, око 1.000 студената годишње примало је и стипендију за младе таленте у земљи иако није дозвољено примати више стипендија из буџета Републике Србије за исту школску годину. Око 9% корисника стипендије за изузетно надарене студенте примало је и стипендију за младе таленте у земљи иако није дозвољено истовремено примати више стипендија из републичког буџета.

Осетљиве друштвене групе и приоритетне области за друштво нису у довољној мери препознате при додели појединих врста стипендија студентима. Блажи услови и критеријуми за доделу студентских стипендија студентима из осетљивих друштвених група нису јасно дефинисани, притом положај студената из материјално угрожених породица није ни узет у обзир. Није успостављено радно тело за утврђивање приоритетних области за друштво, иако је рок био до 2020. године, услед чега је изостала основа за усмеравање стипендија ка студентима који се образују у тим областима.

Нису у потпуности успостављени одговарајући механизми за праћење ефеката стипендирања изузетно надарених студената и младих талената. Министарство просвете није предвидело механизам задржавања и праћења останка у земљи након завршених студија за кориснике стипендија за изузетно надарене студенте. Министарство омладине успоставило је механизам задржавања у земљи по завршетку студија за кориснике стипендија за младе таленте, али остатак стипендијста у земљи не прати у довољној мери.

У посматраном периоду, укупно 3.371 студент добио је стипендије оба министарства за исту школску годину

Министарство просвете доделило 28.168 стипендија Министарство омладине доделило 4.252 стипендије

Кључне препоруке

Министарству надлежном за просвету да:

- ↓ предузима неопходне мере када студент за исту школску годину прима другу стипендију из буџета Републике Србије;
- ↓ покрене иницијативу за успостављање јединственог регистра стипендија, као и радног тела за утврђивање приоритетних области друштва;
- ↓ прилагоди услове конкурса и унапреди критеријуме за доделу студентских стипендија студентима из осетљивих друштвених група.

Министарству надлежном за подршку младим талентима да:

- ↓ конкурсе за доделу стипендија младим талентима у земљи спроводи раније;
- ↓ потпуније и ажурније прати испуњење обавеза стипендијаних младих талената.

Хвала на пажњи.

www.dri.rs

kancelarija@dri.rs

